

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.002.19.2023

Pan
Piotr Przytocki
Prezydent Miasta Krosna
ul. Staszica 2
38-400 Krosno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001/LRZ – Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Krosna ¹ , ul. Staszica 2, 38-400 Krosno.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prezydentem Miasta Krosna, od dnia 21 października 2018 r. jest Pan Piotr Przytocki ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane przez gminy i samorząd powiatowy na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/66/2023 z dnia 23 lutego 2023 r. Robert Szwagiel – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/65/2023 z dnia 23 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 2-5)

---

¹ Zwany dalej: Urzędem.

² Zwany dalej: Prezydentem.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawą o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spożywanie przez dzieci i młodzież z terenu Gminy Miasta Krosno napojów energetyzujących⁵ nie zostało rozpoznane w Urzędzie jako problem wymagający podejmowania działań w celu ograniczenia ich dostępności i konsumpcji. Tym samym, ustawowo określone zadania samorządu w zakresie promocji i ochrony zdrowia, realizowane przez Gminę, nie odnosiły się do tej problematyki.

W Urzędzie Miasta Krosna nie podjęto w zasadzie żadnych działań bezpośrednio ukierunkowanych na eliminowanie zagrożeń dla młodych ludzi, związanych ze spożywaniem energetyków. Zjawiska tego nie ujęto w programach polityki zdrowotnej, nie wdrażano też przedsięwzięć lokalnych, zmierzających do zaznajomienia mieszkańców z zawartymi w napojach energetycznych substancjami szkodliwymi dla zdrowia oraz skutkami ich spożywania. Nie inicjowano, nie wspomagano i nie monitorowano działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji i edukacji zdrowotnej, odnoszących się do energetyków.

Wyniki ankiet przeprowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli m.in. wśród uczniów dwóch krośnieńskich szkół i ich rodziców wskazały jednak, że zjawisko spożywania energetyków było powszechne i dotyczyło większości młodych ludzi. Potwierdziły to także informacje przekazane do Urzędu w trakcie kontroli NIK przez dyrektorów placówek oświatowych podległych Prezydentowi.

Zdaniem NIK objęcie diagnozowaniem obszaru spożywania napojów energetycznych przez dzieci i młodzież, pozwoli Urzędowi na pełniejsze rozpoznanie ich potrzeb zdrowotnych, a przez to realizację obowiązków promocji i ochrony zdrowia oraz istotnie wpłynie na zwiększenie świadomości lokalnej społeczności o szkodliwości energetyków.

---

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Napój energetyzujący (ang. energy drink) to potocznie napój energetyczny i energetyk, inny niż napój izotoniczny – pobudzający, przeważnie gazowany napój bezalkoholowy, z reguły zawierający kofeinę, taurynę i guaranę. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nap%C3%B3j_energetyzuj%C4%85cy. Zwany dalej: napojem energetyzującym, napojem energetycznym lub energetykiem.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane przez gminy i samorząd powiatowy na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.

Opis stanu faktycznego

Według Pana Bronisława Barana, zastępcy Prezydenta Miasta Krosna *problem spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież nie był przedmiotem zainteresowań ogółu pracowników Urzędu. Do tutejszego Urzędu nie napływały żadne doniesienia dotyczące spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie Miasta Krosna.*

(akta kontroli str. 6-10)

Pracownicy Referatu Infrastruktury i Projektów Społeczno-Edukacyjnych Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu, w trakcie niniejszej kontroli NIK, tj. w marcu 2023 r. pozyskali informacje, z których wynikało, że problem spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież był tematem zainteresowań dyrektorów, nauczycieli, pedagogów jak i pracowników obsługi placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Miasto Krosno. Zauważyli oni to zjawisko wśród uczniów, głównie starszych klas i w związku z tym podejmowali działania edukacyjne.

(akta kontroli str. 6-45)

W ankietach przeprowadzonych przez NIK, na potrzeby niniejszej kontroli, wśród uczniów Szkoły Podstawowej nr 15 w Krośnie 59% z nich poinformowało, że w ich Szkole/środowisku pije się dużo napojów energetyzujących, zaś 25%, że pije je, w tym 13% – nawet codziennie. Spośród uczniów I Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi im. M. Kopernika w Krośnie 61% poinformowało, że w ich Szkole/środowisku pije się dużo napojów energetyzujących, zaś 41%, że pije je, w tym 7% – nawet codziennie.

(akta kontroli str. 46-49)

Pracownicy Urzędu nie posiadali wiedzy na temat szkodliwości spożywania energetyków przez dzieci i młodzież z udokumentowanych źródeł – m.in. szkoleń oraz webinarów. Wiedzę w tym zakresie pozyskiwali indywidualnie ze środków masowego przekazu – zgodnie z potrzebami wynikającymi z zakresu przyjętych obowiązków.

(akta kontroli str. 6-10)

Urząd nie wystąpił do innych organów z wnioskami o podjęcie działań w ograniczaniu dostępności napojów energetyzujących dla dzieci i młodzieży, ponieważ do Urzędu nie docierały informacje świadczące o występowaniu problemu na terenie Miasta Krosna.

Według zastępcy Prezydenta, *dyrektorzy krośnieńskich szkół i placówek ograniczają możliwość zakupu napojów energetyzujących w sklepikach szkolnych czy też automatach na terenie szkoły/placówki.*

(akta kontroli str. 6-10)

1.1 Jednym z zadań własnych samorządu gminy, według przepisu art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁶, są sprawy z zakresu ochrony zdrowia. Do zadań powiatu, według przepisu art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym⁷, jest wykonywanie określonych

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.

⁷ T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526.

ustawami zadań publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie promocji i ochrony zdrowia.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁸, do zadań własnych gminy i powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy i powiatu (po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami).

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że *Urząd nie dokonał rozpoznania potrzeb zdrowotnych dzieci i młodzieży związanych ze spożywaniem przez nich energetyków, ponieważ nie dysponował wiedzą dotyczącą nadużyć w powyższym zakresie ani odpowiednimi narzędziami do realizacji takiego działania. Urząd nie opracował i nie realizował programu polityki zdrowotnej w powyższym zakresie, ponieważ dokumenty związane z potrzebami zdrowotnymi nie wskazują problemu spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących.*

(akta kontroli str. 6-10)

1.2 Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych, zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Na pytanie, czy w Urzędzie inicjowano i wytyczano kierunki przedsięwzięć lokalnych, zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami dotyczącymi spożywania energetyków przez dzieci i młodzież, zastępca Prezydenta wyjaśnił, że *Urząd nie wyznaczał kierunków lokalnych działań. W czasie narad z dyrektorami jednostek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Krosno Zastępca Prezydenta Miasta Krosna poruszał temat konieczności zaznajomienia mieszkańców, tj. uczniów i wychowanków oraz ich rodziców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia dotyczącymi spożywania energetyków przez dzieci i młodzież.*

Z relacji zarządzających szkołami i placówkami wynika, że prowadzono:

- współpracę z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Krośnie,
- współpracę z przedstawicielami Policji, Straży Pożarnej, Ratownikami Medycznymi,
- pogadanki na lekcjach wychowawczych, na zajęciach wychowania fizycznego, w czasie prelekcji pedagogów szkolnych,
- gazetki szkolne – dostępne na korytarzu szkolnym,
- uświadamianie społeczności szkolnej poprzez działania z zakresu edukacji zdrowotnej.

W wyjaśnieniu zastępca Prezydenta nie odniósł się do przyczyn niewyznaczenia kierunków lokalnych działań odnoszących się do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami dotyczącymi spożywania energetyków przez dzieci i młodzież, tj. do obowiązków wynikających z cyt. powyżej przepisu. Nie przedstawił dowodów potwierdzających poruszania w trakcie narad z dyrektorami jednostek oświatowych problematyki szkodliwości spożywania energetyków przez dzieci i młodzież i nie wskazał kiedy były one przeprowadzone.

(akta kontroli str. 6-10)

---

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.

1.3 Na podstawie art. 8 pkt 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań własnych powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie powiatu.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że w Urzędzie nie inicjowano i nie monitorowano działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji i edukacji zdrowotnej dotyczących spożywania energetyków przez dzieci i młodzież, ponieważ nie otrzymywano informacji świadczących o występowaniu problemu na terenie Miasta Krosna.

(akta kontroli str. 6-10)

1.4 Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy podejmowanie innych działań, wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że Urząd nie podejmował innych działań w zakresie spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież ze względu na brak sygnałów i inicjatyw od mieszkańców Krosna w przedmiotowym temacie.

Na podstawie złożonych informacji przez kadrę kierowniczą miejskiej oświaty można wskazać prowadzone w przedmiotowym zakresie działania, polegające przykładowo na:

- we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Krośnie w ramach programów profilaktycznych zorganizowano szkolenie dla rodziców z zakresu zdrowego odżywiania, w tym negatywnych skutków korzystania z używek i spożywania napojów energetyzujących przez młodzież,
- w ramach pedagogizacji rodziców został udostępniony artykuł na temat szkodliwości wpływu napojów energetyzujących na organizm ludzki raz poruszano ten temat na spotkaniach z rodzicami,
- ograniczeniu możliwości zakupu napojów energetyzujących w szkolnych sklepikach czy automatach na terenie szkoły – zastąpienie asortymentu zdrowymi przekąskami.

(akta kontroli str. 6-10)

1.5 Na podstawie art. 8 pkt. 4 i 5 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań własnych powiatu w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia oraz podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że w Urzędzie nie podejmowano działań stymulujących na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia, w związku ze spożywaniem napojów energetyzujących przez młodych ludzi. Urząd nie posiadał informacji odnośnie problemów ze spożywaniem napojów energetyzujących przez młodych ludzi na terenie Krosna.

(akta kontroli str. 6-10)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 26 czerwca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Milanowska
Główny specjalista k.p.

/-/

Kontroler
Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/